

Я. М. Ніколаєнко

БІБЛІОТЕКИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСІТИ В СИСТЕМІ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Головна мета бібліотеки закладу вищої освіти полягає в покращенні якості освітнього та науково дослідницького процесів, вдосконалення системи їх інформаційної підтримки, розширення власних інформаційно-інтелектуальних засобів.

Суттєвою особливістю бібліотеки є те, що для реалізації своєї соціо-комунікаційної місії вона обирає оптимальні і ефективні види діяльності, які водночас виконують роль комплексних комунікаційних каналів та засобів.

Соціокультурна діяльність є важливим напрямом роботи сучасної книгозбірні, успішність здійснення її є одним із важливих чинників затребуваності бібліотеки. Соціально-економічні зміни в країні, здійснення політичних та суспільних реформ, розмежування повноважень між різними гілками влади впливає на розвиток соціокультурної діяльності бібліотеки. Соціокультурна діяльність бібліотеки ЗВО є цілеспрямованою діяльністю установи, яка містить культурно-ціннісні характеристики. До видів соціокультурної діяльності віднесено всі види діяльності бібліотеки – довідково-інформаційну, культурно-просвітницьку, науково-інформаційну та ін.. Соціокультурна діяльність бібліотеки – це цілеспрямована та спеціально організована соціальною інституцією система дій і заходів, метою яких є сприяння удосконаленню інтелектуального, естетично-духовного стану суспільства шляхом доведення до конкретних користувачів наукових знань, емпіричних фактів, естетичних і морально-етичних цінностей, акумульованих у бібліотечних документних зібраннях на різних носіях, організації виставок, творчих зустрічей із письменниками, митцями, освітянами [3].

У закладі освіти бібліотека здійснює соціокультурну діяльність у кількох напрямках і виконує головні традиційні функції, зокрема інформаційну, культурну, освітню, а також соціальні – комунікативну, компенсаторну, меморіальну, соціалізацій, рекреаційну. Розглянемо деякі з них. Інформаційна функція передбачає надання бібліотеками широкого спектра сучасних послуг, зручного доступу до інформаційних ресурсів з метою задоволення запитів користувачів у різних видах інформації. Виникає певне суперництво бібліотек з інтернетом та інформаційними центрами в умовах швидкого розвитку альтернативних джерел інфор-

мації. Проте сучасна реалізація інформаційної функції бібліотеки закладу вищої освіти полягає передусім у наданні користувачам допомоги у пошуку й доборі інформації, формуванні у них інформаційної грамотності й культури. Уміння формулювати потребу в інформації, знання доступних і достовірних джерел інформації та вміння користуватися ними визначають рівень інформаційної грамотності студента. Засвоєння універсальної культури і систематизованих знань, які змінюють людину та визначають її світогляд пов'язане з освітньою функцією. Освітню функцію реалізують практично всі заходи освітянської бібліотеки. Найважливішою умовою збереження і підвищення соціального статусу людини є безперервна освіта і здатність до перекваліфікації. Культурна функція реалізується як сукупність різноманітних видів і форм бібліотечної діяльності – від обслуговування різними формами інформації до організації роботи різних аматорських об'єднань, клубів за інтересами тощо, спрямованих на вільний розвиток користувачів, залучення їх до цінностей національної і світової культури. Через соціокультурну діяльність книгозбірня сприяє глибокому розумінню користувачами спеціальних норм, традицій, досягнень культури, впровадженню їх у повсякденне життя і побут. Комунікативна функція освітянської бібліотеки покликана допомагати користувачам подолати дефіцит спілкування людей, та реалізується в процесі спілкування користувачів між собою, між користувачами і працівниками бібліотеки.

Соціокультурна діяльність освітянської бібліотеки сприяє забезпеченню рівного доступу користувачів до інформації та інформаційних ресурсів; реалізації освітніх, культурних, інформаційних програм і проєктів; розвитку толерантності та формуванню культури міжнаціонального спілкування, встановленню міжкультурних зв'язків; сприяє соціальній адаптації індивіда. Вивчення потреб користувача та орієнтація діяльності на задоволення цих потреб; соціальне партнерство; зв'язки з громадськістю, рекламна діяльність; упровадження інноваційних форм і методів роботи – все це чинники, що впливають на успішність, ефективність і якість соціокультурної діяльності бібліотеки.

Бібліотеки активно створюють у віртуальному просторі, свої групи (у Facebook та інших соціальних мережах). Бібліотеки проводять різноманітні заходи, які потребують значних творчих зусиль, трудових ресурсів і фінансових витрат. Успішна стратегія соціокультурної діяльності бібліотеки сприяє побудові її престижу, привабливості як соціокультурної установи, підвищенню статусу бібліотекаря як фахівця, залученню користувачів до бібліотеки, розвитку соціального партнерства, поліпшенню фінансової ситуації за рахунок грантів, програм, партнерських ресурсів.

Отже, бібліотеки закладів вищої освіти як соціальні інституції сприяють підвищенню рівня безпечної життєдіяльності людей, перетворенню світу, передаванню інформації, популяризації норм, правил, цінностей,

організації культурного дозвілля, здійснюють громадянське, правове, моральне, естетичне виховання користувачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

- 1.** *Коляда-Березовська, Т.* Культура-інформація-освіта: партнерство вишів та бібліотечно-інформаційних центрів / Т. Коляда-Березовська // Аркадія. – 2016. – № 1. – С. 160–164.
- 2.** *Кунанець, Н. Е.* Соціокомунікаційний підхід у бібліотекознавстві: інновація чи відновлення традицій / Н. Е. Кунанець // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2014. – № 4. – С. 11–18.
- 3.** Освітнянська бібліотека в сучасній системі соціокультурних комунікацій : метод. рек. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [авт.-упоряд.: Глазунова С. М., Ніколаєнко Я. М., Сошинська Я. Є. ; наук. ред.: Добко Т. В., Пономаренко Л. О.]. – Київ : [б. в.], 2019. – 74 с. – (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек»; вип. 22).
- 4.** Соціокультурна діяльність: Публічні бібліотеки / Національна парламентська бібліотека України ; уклад: С. Кравченко, І. Цурина. – Київ, 2005. – 67 с.
- 5.** *Чернелівська, Т. М.* Соціокультурна діяльність бібліотеки ВНЗ: напрями розгортання у комунікаційному просторі університету / Т. М. Чернелівська // Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науководослідної роботи за період 2015–2016 рр. (15–18 трав. 2017 р.) : у 2 т. – Вінниця : Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса, 2017. – Т. 1. – С. 72–76.